Yolculuğa Başlamak

Kısa bir süre önce, İngiliz gazetesi *The Times*, Yahudi cemaatinin önde gelen bir mensubu ve Lordlar Kamarası'nın bir üyesi olan bir kişiyle – kendisinden Lord X diye bahsedelim – 92. yaş gününde bir röportaj yaptı. Görüşmeyi yapan kişi "Çoğu insan 92. yaş gününe eriştiği zaman biraz yavaşlamayı düşünmeye başlar. Oysa siz daha da hızlanıyor görünüyorsunuz. Neden?"

Lord X'in cevabı şöyle oldu: "92 yaşına geldiğiniz zaman, kapının kapanmaya başladığını görmeye başlıyorsunuz ve benim, kapı kapanmadan önce yapacak o kadar çok şeyim var ki, yaşlandıkça daha sıkı çalışmam gerekiyor."

Bu haftaki *peraşa*da Avraam hakkında da buna benzer bir izlenim edinmekteyiz. Yolculukları boyunca sürekli yoldaşı olan Sara ölmüştür. Avraam 137 yaşındadır. Onu Sara'nın ölümü sonrasında yas tutarken ve hemen sonrasında harekete geçerken görüyoruz. Onu gömmek için bir toprak parçası satın almak üzere ayrıntılı bir müzakereye girmektedir. Anlatımın açıkça belirttiği üzere bu basit bir görev değildir. Avraam, yerel halk olan Hitilere, kendisinin "aranızda bir göçmen ve mukim" (Bereşit 23:4) olduğunu itiraf etmektedir. Başka bir deyişle, toprak satın alma konusunda hiçbir hakkı olmadığını bilmektedir. Bunu yapabilmesi, onların kendi adlarına özel bir taviz vermelerini gerektirecektir. Hitiler nazikçe, ama kesin bir tavırla onu caydırmayı denerler. Bir mezar yeri satın almaya hiç ihtiyacı yoktur: "Aramızda kimse senden ölünü gömmen için mezar yerini esirgemeyecektir" (Bereşit 23:6). Avraam Sara'yı başka birinin mezarlığına gömebilecektir. Aynı nezaketle, ama ısrarcılıkta onlardan aşağı kalmaksızın, Avraam toprak satın almakta kararlı olduğunu şüpheye yer bırakmadan vurgular. Sonunda bunu yapmak için son derece şişirilmiş bir ücret (400 gümüş *şekel*) öder.

Mahpela Mağarası'nın satın alınması besbelli ki son derece önemli bir olaydı, çünkü büyük ayrıntıyla ve yüksek düzeyde kanuni terminoloji kullanılarak kaydedilmiştir. Üstelik sadece burada değil, Bereşit kitabı içinde üç yerde daha (burada, yani 23:17'de ve ayrıca 25:9, 49:30 ve 50:13) ve her birinde aynı resmiyetle anlatılmaktadır. İşte, örneğin Yaakov, ölüm döşeğinde oğullarına şöyle hitap etmektedir:

> “Beni atalarımla birlikte Hiti Efron’un arazisindeki mağarada; Kenaan Ülkesi’ndeki Mamre yakınlarında yer alan Mahpela arazisindeki, Avraam’ın Hiti Efron’dan araziyle birlikte mezarlık arsası olarak satın almış olduğu mağarada gömün. Avraam ve eşi Sara oraya gömülmüştü, Yitshak ve eşi Rivka oraya gömülmüştü ve ben de Lea’yı oraya gömmüştüm. Arazi ve içindeki mağara Hitilerden satın alınmıştı.” (Bereşit 49:29-32)

Burada kayda değer bir şeyler ima edilmektedir; aksi takdirde, arazinin tam olarak nerede olduğunu ve Avraam’ın onu kimden satın aldığını her seferinde belirtmeye ne gerek vardır?

Arazi alımının anlatımından hemen sonra, “Avraam ihtiyarlamış, yılları ilerlemişti ve Tanrı, Avraam’ı her şeyle mübarek kılmıştı” (Bereşit 24:1) diye okumaktayız. Yine; bu sözler kulağa, yeni bir hareket güzergâhına giriş değil, bir yaşamın sonu gibi gelmektedir ve yine, bu konudaki beklentimiz boşa çıkmaktadır. Avraam bu kez, bu noktada en az 37 yaşında olan oğlu Yitshak’a uygun bir eş bulmak üzere, yeni bir girişimde bulunmaktadır. Avraam en güvendiği hizmetkârına, uygun kadını bulmak üzere “ülkeme, doğduğum yere (Bereşit 24:2) gitmesi talimatını verir. Yitshak’ın, inancını ve yaşam şeklini paylaşacağı bir eşe sahip olmasını istemektedir. Avraam bu eşin kendi ailesinden gelmesi gerektiğini şart koşmamaktadır, ama arka planda hissedilen varsayım budur.

Tıpkı arazinin satın alınmasında olduğu gibi, burada da olayların gelişimi, Tora’nın neredeyse diğer her yerinde olduğundan çok daha ayrıntılı bir şekilde tarif edilmektedir. Karşılıklı konuşmaların hepsi kaydedilmiştir. Yitshak’ın Bağlanışının hikâyesiyle aradaki tezat bundan daha büyük olamaz. Orada, neredeyse her şey – Avraam’ın düşünceleri, Yitshak’ın hisleri – anlatılmadan bırakılmıştır. Burada ise her şey söylenmektedir. Yine, edebi üslup, bize neler olduğunu tam olarak anlatmaksızın, dikkatimizi olup bitenlerin önemine çekmektedir.

Açıklama basit ve beklenmedik niteliktedir. Avraam ve Sara’nın hikâyesi boyunca, Tanrı onlara iki konuda söz vermektedir: çocuklar ve bir ülke. Ülkeyle ilgili söz (“Kalk, ülkeyi enine boyuna dolaş, çünkü onu sana vereceğim,” Bereşit 13:17), tamı tamına yedi kez tekrarlanmaktadır. Çocuklarla ilgili vaatse dört yerde geçmektedir. Avraam’ın evlatları “büyük bir ulus” (Bereşit 12:22) ve “toprağın tozu” (Bereşit 13:16) ve “gökyüzündeki yıldızlar” (Bereşit 15:5) kadar kalabalık olacak ve Avraam da sadece tek bir değil, çok sayıda ulusun babası haline gelecektir (Bereşit 17:5).

Buna rağmen, Sara öldüğü zaman, Avraam’ın kendisine ait olarak adlandırabileceği tek bir santimetre toprağı olmadığı gibi, antlaşmayı devam ettirmek için de sadece tek bir oğlu, yani o sırada henüz evlenmemiş olan Yitshak vardır. Vaatlerin hiçbiri yerine getirilmemiştir. Haye Sara’da yer alan iki ana hikâyedeki – toprak alımı ve Yitshak için bir eş bulmak – olağanüstü ayrıntının sebebi de budur. Burada bir ders vardır ve Tora, bu önemli noktayı atlamamamız için, bir yandan aksiyonu hızlandırırken, anlatımın hızını ise yavaşlatmaktadır.

Tanrı söz verir; ama bizim eyleme geçmemiz gerekir. Tanrı, Avraam’a ülkeyi vaat etmiştir, ama Avraam ilk araziyi kendisi satın almak durumundadır. Tanrı, Avraam’a kalabalık bir soy vaat etmiştir, ama Avraam’ın, bugün söylediğimiz gibi “Yahudi torunlara” sahip olabilmesi için, oğlunun

evlenmesini ve özellikle de antlaşma yaşamını kendisiyle paylaşacak bir eşle evlenmesini temin etmesi gerekmektedir.

Tüm vaatlere rağmen, Tanrı bunu tek başına yapmaz ve yapmayacaktır. Tanrı, insanın özgür olabilmesi için gereken boşluğu yaratmakta kullandığı kendini sınırlama (*tsimtsum*) eyleminin ta kendisiyle bize sorumluluk verir ve birer insanoğlu olarak tam endamımıza ancak bu sorumluluğu yerine getirmek suretiyle erişebiliriz. Tanrı, Noah'ı Tufan'dan kurtarmıştır, ama Noah'ın Gemiyi yapması gerekiyordu. Tanrı Erets-Yisrael'i Yisrael halkına vermişti, ama savaşları onların gerçekleştirmesi gerekiyordu. Tanrı bize eyleme geçmek için gereken kuvveti verir, ama eylemi bizim yapmamız gerekir. Dünyayı değiştiren, kaderimizi gerçeğe dönüştüren, *Tanrı'nın bizim için yaptıkları değil, bizim Tanrı için yaptıklarımızdır.*

Liderlerin anladığı şey budur ve Avraam'ı ilk Yahudi lideri haline getiren de budur. Liderler, Tanrı'nın amaçlarının gerçekleştirilebilmesini sağlayan koşulları yaratmak üzere sorumluluk alırlar. Pasif değil, aktiftirler – tıpkı bu haftaki *peraşa*da Avraam gibi, ileri yaşta bile! Gerçekten de, Yitshak için bir eş arayışının anlatımının hemen ardından gelen bölümde, bizi şaşırtacak şekilde, Avraam'ın yeniden evlendiğini ve sekiz çocuğa daha baba olduğunu okumaktayız. Bize başka her ne anlatıyor olursa olsun – ve bu konuda birçok açıklama vardır (en olası açıklamaya göre bu kısım, Avraam'ın nasıl "çok ulusun babası" haline geldiğini açıklamaktadır) – bu kısım, hiç şüphesiz, Avraam'ın, tıpkı Moşe gibi genç kalmış olduğunu iletmektedir: "Gözleri keskinliğini kaybetmemiş ve doğal enerjisi tükenmemişti" (Devarim 34:7). Her ne kadar eylem, enerji gerektirirse de; eylem bize enerji de verir. İleri yaştaki Noah ile ileri yaştaki Avraam arasındaki tezat bundan daha büyük olamazdı.

Ama belki de bu *peraşa*nın en önemli mesajı, büyük vaatlerin – bir ülke, sayısız çocuk – küçük başlangıçlar yoluyla gerçeğe dönüştüğüdür. Liderler zihinlerinde canlandırdıkları bir gelecekle işe koyulurlar, ama burasıyla orası arasında uzun bir yolculuk olduğunu da bilirler; o geleceğe ancak her seferinde bir eylemle, her seferinde bir günle varabiliriz. Mucizevi hiçbir kısayol yoktur – ve eğer olsaydı bile, işe yaramazdı. Bir kısayol kullanmak, Yona'nın, bir gecede yetişip sonra kısa süre içinde kuruyan asmakabağına benzer bir başarıyla son bulurdu. Avraam yalnızca tek bir arazi satın almıştı ve antlaşmayı devam ettirecek yalnızca tek bir oğlu vardı. Buna rağmen şikâyet etmemiş, dingin ve tatmin olmuş bir halde ölmüştü. Çünkü kendisi işe başlamıştı. Çünkü gelecek nesillere, üzerine inşaat yapabilecekleri bir temel bırakmıştı. Tüm büyük değişim, birden çok neslin çalışmasının ürünüdür ve hiçbirimiz, girişimlerimizin tüm meyvelerini görecek kadar yaşamayacağız.

Liderler varış noktasını görürler, yolculuğa başlarlar ve arkalarında onu devam ettirecek kişiler bırakırlar. Bir yaşamı ölümsüzlükle donatmak için bu yeterlidir.

Şabat Şalom

ŞABAT SOFRASI
IÇIN SORULAR

1. Tanrı neden *tsimtsum* (*kendini sınırlama*) yöntemini kullanır?
2. En nihayet kapının hepimiz için kapanacağı bilgisi size harekete geçme ilhamı veriyor mu? Eğer öyleyse, nasıl?
3. Yolculuğa başlamış olduğunuzdan emin olmak için hangi konularda eyleme geçmek istiyorsunuz?

Jonathan Sacks
The Office of Rabbi Sacks

www.RabbiSacks.org @RabbiSacks
The Office of Rabbi Sacks, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved • Rabbi Sacks'ın Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir